

14. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ (ΠΕ13)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

14. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ (ΠΕ13).....	i
14.1 Εισαγωγή.....	14-1
14.2 Δυναμικό νέων επιστημόνων στο Ιδρυμα κατά κατηγορία – εργασιακή σχέση.....	14-1
14.3 Διαδικασία προκήρυξης σχετικών θέσεων, όροι και συνθήκες απασχόλησης, διάρκεια της συνεργασίας.....	14-3
14.3.1 Υποτροφίες ΙΚΥ.....	14-3
14.3.2 Υποτροφίες ΕΛ.....	14-4
14.3.3 Υποτροφίες από κληροδοτήματα ή από άλλα Ιδρύματα.....	14-5
14.3.4 Συνεργασία με Ερευνητικά Προγράμματα.....	14-5
14.3.5 Πρόσληψη σε έργα Β'ΚΠΣ/ΕΠΕΑΕΚ.....	14-6
14.3.6 Λοιπές περιπτώσεις.....	14-7
14.3.7 Συμπεράσματα.....	14-8
14.4 Ποιοτική και ποσοτική αποτύπωση των δραστηριοτήτων των νέων επιστημόνων.....	14-9
14.4.1 Ερευνα.....	14-9
14.4.2 Εκπαίδευση.....	14-9
14.4.3 Στήριξη του διοικητικού έργου.....	14-10
14.5 Μέριμνα για την επιμόρφωσή των νέων επιστημόνων.....	14-10
14.6 Οι νέοι επιστήμονες και η σχεδίαση της ερευνητικής πολιτικής του Ιδρύματος.....	14-10
14.7 Κίνητρα, βραβεία, υποτροφίες.....	14-11
14.8 Πρωτοβουλίες δημοσιοποίησης του έργου των νέων επιστημόνων.....	14-12
14.9 Δυνατότητες επικοινωνίας μεταξύ νέων επιστημόνων.....	14-13
14.10 Συμμετοχή σε προγράμματα κινητικότητας.....	14-13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ (ΠΕ13)

14.1 Εισαγωγή.

Με τον όρο “*νέοι επιστήμονες*” στην Εκθεση αυτή, αναφερόμαστε :

- σε ώριμους υποψήφιους διδάκτορες και
- σε μετα-διδακτορικούς συνεργάτες.

Οι νέοι επιστήμονες είναι συνήθως υπότροφοι ή συνεργάτες ερευνητικών προγραμμάτων που διεξάγονται στο Ιδρυμα. Τα τελευταία χρόνια νέοι επιστήμονες απασχολούνται και στα έργα Β' ΚΠΣ/ΕΠΕΑΕΚ του Ιδρύματος.

Στο Κεφάλαιο αυτό αξιολογούνται η πολιτική και οι πρωτοβουλίες του Ιδρύματος για την ανάδειξη νέων επιστημόνων και τη διάπλαση της επιστημονικής τους προσωπικότητας. Τέλος, εξετάζεται η συμβολή τους στην εκπαιδευτική και ερευνητική διαδικασία του Ιδρύματος.

14.2 Δυναμικό νέων επιστημόνων στο Ιδρυμα κατά κατηγορία – εργασιακή σχέση.

Όπως μόλις αναφέρθηκε, με τον όρο *νέοι επιστήμονες* αναφερόμαστε στους ώριμους υποψήφιους διδάκτορες (ΥΔ) όσο και στους μετα-διδακτορικούς συνεργάτες (ΜΔΣ) του Ιδρύματος. Οι υποψήφιοι διδάκτορες, στα πλαίσια της εκπόνησης της διατριβής τους, συνήθως συμμετέχουν σε ερευνητικά προγράμματα, αλλά και επικουρούν συχνά κυρίως το εργαστηριακό προπτυχιακό εκπαιδευτικό έργο. Τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν στους ΥΔ παρέχονται από τις Γραμματείες των Τμημάτων και έχουν ήδη παρουσιασθεί στον Πίνακα 3-7. Τον Σεπτέμβριο 1998 ο αριθμός των ΥΔ ήταν 1844. Βέβαια, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε όλους τους ΥΔ ως νέους επιστήμονες, είτε διότι δεν έχουν όλοι τους το χαρακτηριστικό της ωριμότητας, είτε διότι αρκετοί από τους 1844 εγγεγραμμένους ΥΔ δεν είναι ενεργοί.

Οι μεταδιδακτορικοί συνεργάτες είναι είτε Διδάκτορες του ΕΜΠ, οι οποίοι μετά την εκπόνηση του Διδακτορικού τους έχουν παραμείνει στον φυσικό και ερευνητικό χώρο του Τομέα τους, είτε Διδάκτορες από άλλα Πανεπιστήμια, οι οποίοι συνεργάζονται με κάποιο μέλος ΔΕΠ του Ιδρύματος στη διεξαγωγή Ερευνητικού Προγράμματος ή προσφέρουν Διοικητικό Έργο. Στα πλαίσια αυτής της απασχόλησής τους συχνά επικουρούν το εργαστηριακό προπτυχιακό εκπαιδευτικό έργο. Επίσης, συχνά υποστηρίζουν τις διοικητικές και γραμματειακές λειτουργίες των ερευνητικών προγραμμάτων.

Υπάρχουν ορισμένες δυσκολίες στην καταγραφή του δυναμικού των μεταδιδακτορικών συνεργατών στις ακαδημαϊκές μονάδες του Ιδρύματος. Η δυσκολία έγκειται στη ευελιξία των επιστημονικών υπευθύνων των έργων να τους απασχολούν σε αυτά χωρίς να απαιτείται να ενημερώνουν τις Γραμματείες των Τμημάτων, αλλά μόνον τη Γραμματεία του ΕΛ προκειμένου να διεκπεραιώνουν τα σχετικά με την εργασιακή τους σχέση έγγραφα. Πέραν αυτού, ενδεχομένως να υπάρχουν και ΜΔΣ οι οποίοι προσφέρουν άμισθα τις υπηρεσίες τους στο Ιδρυμα, εξαιτίας της αγάπης που έχουν προς την έρευνα, την ακαδημαϊκή μονάδα με την οποία συνεργάζονται ή το Ιδρυμα γενικότερα. Με την ευκαιρία ας αναφερθεί ότι στο ΕΜΠ υπάρχει μεγάλη παράδοση ως προς το άμισθο προσωπικό το οποίο στηρίζει το εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο. Ενδεικτική πληροφορία του αριθμού των ΜΔΣ που συνεργάζονται με το Ιδρυμα, αναφέρεται σε Απολογισμό του ΕΛ του 1996 [1] και τον εκτιμά σε 76.

Η κατάταξη του νέου ερευνητικού δυναμικού κατά σχέση εργασίας είναι περίπλοκη διότι οι πηγές χρηματοδότησής τους ποικίλλουν. Συγκεκριμένα, τόσο οι Υποψήφιοι Διδάκτορες όσο και οι Μεταδιδακτορικοί Συνεργάτες, από πλευράς αμοιβής μπορεί να ανήκουν στις παρακάτω κατηγορίες:

1. ΥΔ υπότροφοι του Ειδικού Λογαριασμού Έρευνας του ΕΜΠ.
2. ΥΔ υπότροφοι του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών-ΙΚΥ.
3. Υπότροφοι Κληροδοτημάτων ή άλλου πλην ΙΚΥ Ιδρύματος Υποτροφιών.
4. Χρηματοδοτούμενοι από Ερευνητικά Προγράμματα στα πλαίσια προσφερόμενου έργου το οποίο ενδεχομένως έχει σχέση με τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα.
5. Χρηματοδοτούμενοι από το ΕΠΕΑΕΚ-Β'ΚΠΣ ως επί συμβάσει υπάλληλοι του Ιδρύματος.

6. Υπάλληλοι που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο Ιδρυμα, εργαζόμενοι κατά τα καθήκοντα τους στο ωράριό τους και απασχολούμενοι στο υπόλοιπο του χρόνου τους με τα ερευνητικά και εκπαιδευτικά τους ενδιαφέροντα.
7. Αμισθοι, χρηματοδοτούμενοι είτε από προσωπικούς τους πόρους είτε εργαζόμενοι εκτός ΕΜΠ.
8. Μεταδιδακτορικοί συνεργάτες οι οποίοι συνεργάζονται με το Ιδρυμα στα πλαίσια Ερευνητικών Προγραμμάτων Ενίσχυσης Νέου Ερευνητικού Δυναμικού (ΠΕΝΕΔ) της Γενικής Γραμματείας Ερευνας και Τεχνολογίας. Τα ΠΕΝΕΔ έχουν διάρκεια 2 ετών, Επιστημονικό Υπεύθυνο μέλος ΔΕΠ και απασχολούν τουλάχιστον ένα μεταδιδακτορικό συνεργάτη σε προχωρημένα θέματα έρευνας.

Το Γραφείο Τεκμηρίωσης του ΕΜΠ, η ανάγκη δημιουργίας του οποίου έχει επισημανθεί αρκετές φορές στην Εκθεση αυτή, θα πρέπει να ασχοληθεί και με τη συστηματική καταγραφή των νέων επιστημόνων του Ιδρύματος.

14.3 Διαδικασία προκήρυξης σχετικών θέσεων, όροι και συνθήκες απασχόλησης, διάρκεια της συνεργασίας.

Θα μας απασχολήσει, στις παραγράφους που ακολουθούν, η διαδικασία συνεργασίας με το Ιδρυμα μερικών χαρακτηριστικών περιπτώσεων νέων επιστημόνων. Σκοπός της παρουσίασης αυτής είναι η επισήμανση αδυναμιών της διαδικασίας, τόσο από πλευράς ευκαιριών όσο και από πλευράς συνθηκών εργασιακής σχέσεως και ανέσεως, στοιχεία απαραίτητα για την ανάπτυξη και τη δημιουργία της προσωπικότητας των νέων επιστημόνων.

14.3.1 Υποτροφίες ΙΚΥ.

Το ΙΚΥ χορηγεί ετήσια ένα αριθμό υποτροφιών για εκπόνηση ΔΔ σε ΑΕΙ του εσωτερικού και του Εξωτερικού ή για μεταδιδακτορική έρευνα σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα. Για τη χορήγηση των υποτροφιών αυτών, σχετικά με τις οποίες το ΙΚΥ εκδίδει ειδικό τεύχος [2] προκηρύσσεται ετήσια Πανελλήνιος Διαγωνισμός. Οι συμμετέχοντες στον διαγωνισμό καλούνται να εξεταστούν γραπτά σε συγκεκριμένα μαθήματα κατά περίπτωση θέσεως. Η υποτροφία λήγει με την ολοκλήρωση του σκοπού για τον οποίο δόθηκε. Ο υπότροφος υποχρεούται να

υπογράψει ειδική σύμβαση με το ΙΚΥ όπου ορίζονται οι κύριες υποχρεώσεις του, οι οποίες συνοπτικά είναι :

- Το πρόγραμμα μετεκπαίδευσης να εντάσσεται στην ειδίκευση στην οποία επέτυχε και να μην παρεκκλίνει από αυτήν,
- Να αφιερωθεί αποκλειστικά στη μετεκπαίδευσή του και να μην αναλάβει εργασία ή έργο το οποίο θα παρεμποδίσει τις σπουδές του,
- Να υποβάλλει κάθε εξάμηνο αναλυτική έκθεση σπουδών συνοδευόμενη από επίσημα πιστοποιητικά προόδου,
- Να μην μετακινείται από τον τόπο που μετεκπαιδεύεται χωρίς να το έχει γνωστοποιήσει στο ΙΚΥ και
- Να προσφέρει επί πενταετία μετά το πέρας των σπουδών του τις υπηρεσίες του εντός Ελλάδος.

Οι υποτροφίες ΙΚΥ παρέχουν στοιχειωδώς οικονομική άνεση στους νέους επιστήμονες, αλλά έχουν τα εξής μειονεκτήματα :

- Είναι πολύ λίγες.
- Δίνονται, συνήθως, σε τομείς αιχμής όπου υπάρχει δυνατότητα χρηματοδότησης και από ερευνητικά προγράμματα,
- Ο όρος παραμονής επί πενταετία στην Ελλάδα θεωρείται επαχθής και θα πρέπει να αναθεωρηθεί,
- Το σύστημα των γραπτών εξετάσεων δεν θεωρείται το βέλτιστο ως διαδικασία επιλογής και φρονείται ότι θα πρέπει να ενισχυθεί περισσότερο με δυνατότητα προσωπικής επαφής με συνέντευξη και ουσιαστικές συστατικές επιστολές.

Θετικό επίσης θα ήταν να εξετασθεί η δυνατότητα χορήγησης υποτροφιών ΙΚΥ σε ΥΔ που έχουν προχωρήσει την εργασία τους με αδιαμφισβήτητη επιτυχία, όπως πχ. δημοσιεύσεις, ανακοινώσεις, συγγραφή μονογραφιών κλπ.

14.3.2 Υποτροφίες ΕΛ.

Ενας αριθμός υποτροφιών ΥΔ χορηγούνται από τον ΕΛ σε κάθε Τμήμα με βάση "κάποιον" αλγόριθμο κατανομής· σχετικά στοιχεία έχουν δοθεί στο Διάγραμμα 3-24. Τα Τμήματα τις κατανέμουν στους Τομείς, επίσης με "κάποιον" αλγόριθμο προκειμένου να διατεθούν σε ΥΔ οι οποίοι κρίνεται ότι επιδεικνύουν επιμέλεια στις σπουδές τους. Οι υποτροφίες χορηγούνται για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα το

οποίο μπορεί να ανανεωθεί με νεότερη απόφαση της ΓΣΕΣ του Τμήματος. Η υποτροφία διακόπτεται σε περίπτωση αναγόρευσης του ΥΔ σε Διδάκτορα.

Σχόλια και παρατηρήσεις σχετικά με τις υποτροφίες αυτές, οι οποίες αποτελούν αποκλειστικά εσωτερική οικονομική ενίσχυση εντός του Ιδρύματος – και όχι συμβολή της κρατικής προς το ΕΜΠ ενίσχυσης – έχουν ήδη γίνει στη §6.4.6. Εκείνο που θα πρέπει να τεθεί στο σημείο αυτό είναι η διαδικασία. Θα πρέπει – παράλληλα με την όποια αλγοριθμική διαδικασία κατανομής των υποτροφιών η οποία παρακολουθεί κυρίως πολυεπίπεδες εσωτερικές ισορροπίες – να υπεισέλθουν πλέον ουσιαστικά, τεκμηριωμένα και αντικειμενικά κριτήρια κατά την επιλογή των υποτρόφων, όπως πχ. δημοσιεύσεις, ανακοινώσεις, συγγραφή μονογραφιών.

Επίσης, θα πρέπει να επανεξετασθεί το ουσιαστικό θέμα *πίσω* από τις υποτροφίες αυτές : δεν χορηγούνται ανταποδοτικά ώστε οι ΥΔ να παρέχουν εκπαιδευτικές και γραμματειακές υπηρεσίες, αλλά ως ελάχιστη συμβολή στην υποστήριξη των σπουδών *τους*.

14.3.3 Υποτροφίες από κληροδοτήματα ή από άλλα Ιδρύματα.

Για να λάβει ένας νέος επιστήμονας υποτροφία από κληροδοτήματα ή Ιδρυμα υποτροφιών άλλο πλην ΙΚΥ, θα πρέπει να πληρεί τους όρους που θέτει το συγκεκριμένο κληροδότημα ή Ιδρυμα, π.χ. καταγωγή του υποψηφίου από συγκεκριμένο τόπο, ενασχόλησή του σε συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο και εξαιρετική επίδοσή του σ' αυτό, ασθενής οικονομική του κατάσταση κ.λ.π. Οι όροι χορήγησης και διακοπής της υποτροφίας ποικίλλουν κατά περίπτωση. Σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις η υποτροφία διακόπτεται με την ολοκλήρωση των σπουδών για τις οποίες δόθηκε.

14.3.4 Συνεργασία με Ερευνητικά Προγράμματα.

Ενασχόληση τόσο ΥΔ όσο και ΜΔΣ σε Ερευνητικά Προγράμματα γίνεται μετά από πρόταση του Επιστημονικού Υπεύθυνου του Προγράμματος· ακολουθεί η υπογραφή σχετικής σύμβασης η οποία υποβάλλεται για έγκριση στην Επιτροπή Διαχείρισης του Ειδικού Λογαριασμού. Στην περίπτωση αυτή, ο νέος επιστήμονας οφείλει να παράγει συγκεκριμένο ερευνητικό ή λοιπό έργο υποστήριξης, που μπορεί να είναι και γραμματειακής ή λογιστικής φύσεως. Η διάρκεια του έργου ποικίλλει. Μια συνήθης

διάρκεια είναι τα δύο έτη, και η απασχόληση λύεται αυτομάτως με τη λύση της σύμβασης.

Εχει ήδη αναφερθεί στον Πίνακα 8-1 ότι το 1996 οι απασχολούμενοι εξωτερικοί συνεργάτες των ερευνητικών προγραμμάτων του Ιδρύματος ανήρχοντο σε περίπου 1600. Δυστυχώς δεν υπάρχουν στοιχεία ώστε να γνωρίζουμε πόσοι από αυτούς μπορεί να χαρακτηρισθούν ως νέοι επιστήμονες. Ομως, εάν υποθέσουμε ότι έστω και το 10% είναι νέοι επιστήμονες, μπορούμε να πούμε ότι πρόκειται για ένα αξιόλογο αριθμό, και κατ'ακολουθία να χαρακτηρίσουμε σημαντική τη συμβολή των ερευνητικών προγραμμάτων στην απασχόληση των νέων επιστημόνων.

14.3.5 Πρόσληψη σε έργα Β'ΚΠΣ/ΕΠΕΑΕΚ.

Τα έργα Β'ΚΠΣ/ΕΠΕΑΕΚ του ΕΜΠ προσφέρονται για την απασχόληση νέων επιστημόνων. Όλα σχεδόν τα Τεχνικά Δελτία Εργων, συμπεριλαμβανομένου και του παρόντος έργου ΑΕΕΠΥ, προβλέπουν συγκεκριμένες – ως προς το πλήθος και την απαιτούμενη εξειδίκευση – θέσεις για νέους επιστήμονες. Για την πρόσληψη προσωπικού στα πλαίσια των έργων Β'ΚΠΣ/ΕΠΕΑΕΚ ακολουθούνται τα εξής στάδια που έχουν θεσμοθετηθεί από τη Σύγκλητο του Ιδρύματος, και τα οποία αξίζει να αναφερθούν συνοπτικά¹ :

- α) Επισημαίνεται από τον Επιστημονικό Υπεύθυνο του κάθε έργου που εκπονείται στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ η ανάγκη της πλήρωσης συγκεκριμένης θέσης και λαμβάνεται σχετική απόφαση για προκήρυξη από την οικεία Επιτροπή Εργων.
- β) Η προκήρυξη προωθείται με εισήγηση του αρμόδιου Αντιπρύτανη προς το ΠΣ και ακολούθως προς τη Σύγκλητο η οποία επικυρώνει και τη σύνθεση της 5-μελούς Επιτροπής Επιλογής.
- γ) Η προκήρυξη της θέσης δημοσιεύεται σε δύο έντυπα του Αθηναϊκού τύπου.
- δ) Με τη λήξη της προθεσμίας ο Πρόεδρος της Επιτροπής Επιλογής προχωρεί στη διαδικασία επιλογής σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2 & 5 του Ν.2190/94.

¹ Το πλήρες κείμενο μπορεί να αναζητηθεί στην Απόφαση της Συγκλήτου 14/98 της 11.9.98, Θέμα 4^ο : *Νέος Οδηγός υλοποίησης – παρακολούθησης των έργων ΕΠΕΑΕΚ/ΚΠΣ του ΕΜΠ.*

- ε) Το Πρακτικό της Επιλογής με το σχετικό πίνακα κατάταξης των υποψηφίων προεγκρίνεται από την οικεία Επιτροπή Εργου και προωθείται προς το ΠΣ και τη Σύγκλητο για τελική έγκριση.

Η διαδικασία που ακολουθείται για την πλήρωση θέσεων νέων επιστημόνων στα έργα του Β'ΚΠΣ/ΕΠΕΑΕΚ κρίνεται ως υποδειγματική και όπως θα επισημανθεί και στη συνέχεια θα πρέπει να εξετασθεί το ενδεχόμενο επέκτασής της και σε άλλες περιπτώσεις πρόσληψης νέων επιστημόνων στο Ιδρυμα.

14.3.6 Λοιπές περιπτώσεις.

Στην περίπτωση Δημοσίων Υπαλλήλων που εκπονούν Διδακτορικό, είναι δυνατό κατά περίπτωση να προσφέρεται έμμεση υποστήριξη, μέσω της μείωσης των υποχρεωτικών ωρών απασχόλησής τους στο έργο που τους έχει ανατεθεί στο ΕΜΠ. Η ενδεχόμενη μείωση, παύει να προσφέρεται σε περίπτωση ολοκλήρωσης των μεταπτυχιακών σπουδών.

Βεβαίως, ένα άλλο θέμα που τίθεται στην περίπτωση αυτή – και είναι αρκετά σοβαρό – είναι το θέμα της απασχόλησης των υπόψι υπαλλήλων μετά την απόκτηση του Διδακτορικού Διπλώματος, δηλαδή το εάν η υπηρεσία αξιοποιεί πράγματι τα προσόντα τους. Ένα θετικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή έγινε πράγματι με πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση², με βάση την οποία μέλη ΕΔΤΠ που αποκτούν ΔΔ μπορεί – κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις με τις οποίες η Εκθεση αυτή δεν συμφωνεί – να ζητήσουν την ανοικτή προκήρυξη θέσεως Λέκτορα. Πρόκειται για θετική ρύθμιση, η οποία αποτελεί και σημαντικό κίνητρο για τους νέους επιστήμονες, πέραν του ότι εξασφαλίζει την ορθολογική χρησιμοποίηση του προσωπικού των ΑΕΙ. Προς την κατεύθυνση αυτή υπάρχει περιθώριο και άλλων ρυθμίσεων το οποίο θα μπορούσε να επεκταθεί και σε άλλες κατηγορίες υπαλλήλων, όπως πχ. διδακτόρων υπαλλήλων ΙΔΑΧ που οπωσδήποτε είναι σε θέση να προσφέρουν επικουρικό διδακτικό και ερευνητικό έργο.

² Άρθρο 3, §3 του Ν.2517/97.

14.3.7 Συμπεράσματα.

Στις παραγράφους που προηγήθηκαν εξετάσθηκαν θέματα σχετικά με διαδικασία προκήρυξης θέσεων για νέους επιστήμονες τους όρους και της συνθήκες απασχόλησής τους, και το χρόνο της συνεργασίας. Από την παρουσίαση που έγινε προκύπτει ότι, μολονότι έχουν γίνει βήματα προς την κατεύθυνση του ανοίγματος του Ιδρύματος προς τους νέους επιστήμονες αλλά και της βελτίωσης της *οικονομικής και εργασιακής* σχέσης τους, απομένουν πολλά ακόμη για να γίνουν, εφόσον βέβαια κυρίαρχη στρατηγική του ΕΜΠ είναι η συνεχής ενίσχυση της θέσης του ως διακεκριμένου και στο διεθνή χώρο τεχνολογικού ΑΕΙ. Αρκετές αδυναμίες και περιθώρια βελτίωσης έχουν ήδη επισημανθεί, στις οικείες παραγράφους. Ετσι, δεν μένει εδώ παρά να συμπληρώσουμε μερικά γενικότερα σχόλια.

Κατ'αρχήν θα πρέπει το Ιδρυμα να συμβάλει ώστε να επεκταθεί και να ευδοκιμήσει και στον ελληνικό ακαδημαϊκό χώρο ο θεσμός του "*μεταδιδακτορικού ερευνητή*" (*post-doc*), ο οποίος μόλις έχει αρχίσει να υιοθετείται επίσημα από την πολιτεία³.

Παράλληλα, θα πρέπει να ξεκαθαρισθούν τα θέματα των ΕΠΙ, όπου θα ήταν δυνατόν να απασχοληθούν αρκετοί νέοι επιστήμονες, εργαζόμενοι κοντά στο ερευνητικό αντικείμενό τους.

Δύο ακόμη θέματα που απασχολούν πολύ – και δικαιολογημένα – τους νέους επιστήμονες θα εξετάσουμε επιπλέον :

- το θέμα της ασφάλισης των νέων επιστημόνων, και
- το θέμα των ίσων ευκαιριών στην κατάληψη θέσεων.

Οι νέοι επιστήμονες τις περισσότερες φορές ασχολούνται χωρίς – πρακτικά – ασφάλιση ή με την ελάχιστη που απαιτείται από τις συμβατικές, λόγω του επαγγέλματός τους – ασφαλιστικές υποχρεώσεις. Το Ιδρυμα θα πρέπει να μελετήσει σε βάθος το θέμα αυτό και να φροντίσει ώστε να δοθούν λύσεις στα πλαίσια του εφικτού.

Το δεύτερο θέμα που ετέθη πιο πάνω είναι δυσκολότερο. Σε ορισμένες περιπτώσεις που υπάρχουν δυνατότητες απασχόλησης νέων επιστημόνων σε ερευνητικά

³ Από το 1998 το ΙΚΥ άρχισε να προκηρύσσει ετήσια θέσεις *post-doc*, διάρκειας 1.5 ετών. Επίσης, θέσεις *post-doc* διάρκειας 3 ετών προκήρυξε το 1998 και η ΓΓΕΤ.

προγράμματα δεν υπάρχει ανοικτή προκήρυξη και διαδικασία ανταγωνιστικής επιλογής, αλλά οι θέσεις καταλαμβάνονται στα πλαίσια προσωπικής γνωριμίας. Αυτό βέβαια έχει κάποια λογική : οι επιστημονικοί υπεύθυνοι προτιμούν να συνεργάζονται με νέους επιστήμονες τους οποίους ήδη γνωρίζουν από προηγούμενη συνεργασία τους.

14.4 Ποιοτική και ποσοτική αποτύπωση των δραστηριοτήτων των νέων επιστημόνων.

Οι νέοι επιστήμονες δραστηριοποιούνται κυρίως σε τρία πεδία: έρευνα, εκπαίδευση και διοικητική στήριξη. Τα σχετικά με την υπόψη δραστηριοποίηση θα αναλύσουμε στις παραγράφους που ακολουθούν. Δυστυχώς, τα ποσοτικά στοιχεία που υπάρχουν σχετικά με την σημαντική και πλούσια συμβολή των νέων επιστημόνων στις ακαδημαϊκές διαδικασίες στο Ίδρυμα είναι ελάχιστα, κι'αυτό αποδεικνύει ακόμη για μία φορά την έλλειψη του Γραφείου Τεκμηρίωσης στο ΕΜΠ.

14.4.1 Έρευνα.

Οι νέοι επιστήμονες συμμετέχουν σε ερευνητικά προγράμματα είτε στο πλαίσιο εκπόνησης της Διδακτορικής τους Διατριβής είτε στο πλαίσιο παρεμφερών δραστηριοτήτων του Τομέα τους. Συμμετέχουν επίσης σε Συνέδρια και Ημερίδες και δημοσιεύουν τα αποτελέσματα της ερευνητικής τους δουλειάς σε Επιστημονικά Περιοδικά.

14.4.2 Εκπαίδευση.

Διαρκής και ενεργή είναι η παρουσία των νέων επιστημόνων στην εκπαιδευτική διαδικασία στο ΕΜΠ. Οι νέοι επιστήμονες επικουρούν το εκπαιδευτικό έργο ασκώντας τους φοιτητές από πίνακος ή στα Εργαστήρια. Διδάσκουν επίσης σε σχολεία της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης επιμορφώνοντας ομάδες πτυχιούχων σε νέα πεδία. Ποσοτικά στοιχεία υπάρχουν μόνο για τους ΥΔ οι οποίοι επικουρούν το Εργαστηριακό Εκπαιδευτικό έργο των Τμημάτων, με συμβολική αμοιβή, και παρέχονται στον Πίνακα 14-1. Βεβαίως, το ποσοστό των ΥΔ οι οποίοι επικουρούν το εκπαιδευτικό έργο είναι πολύ υψηλότερο από το 14% του Πίνακα 14-1, εκτιμάται δε – εντελώς συντηρητικά – σε περίπου 30-40%.

14.4.3 Στήριξη του διοικητικού έργου.

Οι νέοι επιστήμονες προσφέρουν σημαντική στήριξη στο διοικητικό έργο του Ιδρύματος επικουρώντας σε μια ευρεία περιοχή δραστηριοτήτων όπως ετοιμασία προτάσεων για ερευνητικά προγράμματα, διαχείριση προγραμμάτων, στατιστικές επεξεργασίες στοιχείων για τη δραστηριότητα του ιδρύματος κ.λ.π.

14.5 Μέριμνα για την επιμόρφωσή των νέων επιστημόνων.

Σημαντική για τη διαμόρφωση της ακαδημαϊκής προσωπικότητας των νέων επιστημόνων θεωρείται η επιμόρφωσή τους σε θερινά σχολεία καθώς και η συμμετοχή τους σε – διεθνή κυρίως – συνέδρια και σε συναφείς επιστημονικές δραστηριότητες. Θα μας απασχολήσει στην παρούσα παράγραφο η μέριμνα του Ιδρύματος καθώς και η – από μέρους του – ενθάρρυνση και υποστήριξη της συμμετοχής τους σε συνέδρια και συναφείς επιστημονικές δραστηριότητες.

Οικονομική ενίσχυση για επιμόρφωση διατίθεται μόνον σε ΥΔ. Συγκεκριμένα, επιδοτείται από την Φοιτητική Λέσχη η λελογισμένη συμμετοχή των ΥΔ σε Συνέδρια και διοργανώσεις της Ελλάδος και του εξωτερικού καθώς και σε θερινά σχολεία. Η ενίσχυση χορηγείται μετά από πρόταση της ΓΣ του Τομέα στον οποίο ανήκουν, την οποία, αφού επικυρώσει, προωθεί το Τμήμα προς το ΔΣ της Φοιτητικής Λέσχης προς τελική έγκριση. Η ενίσχυση αυτή για την τριετία 1995-97 ανήλθε σε περίπου 30 εκ. δρχ., όπως φαίνεται στον Πίνακα 7-1. Τέλος, ειδική μέριμνα έχει ληφθεί για την πρόσκληση διακεκριμένων Καθηγητών του Εξωτερικού στην Ελλάδα για διαλέξεις και σεμινάρια, στο πλαίσιο της ανταλλαγής διδακτικού προσωπικού που υποστηρίζεται από το Πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ της Ευρωπαϊκής Ένωσης [3]⁴.

14.6 Οι νέοι επιστήμονες και η σχεδίαση της ερευνητικής πολιτικής του Ιδρύματος.

Σημαντική για τη σχεδίαση της ερευνητικής πολιτικής ενός Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος είναι η γνώμη των νέων επιστημόνων. Θα εξετασθεί λοιπόν ο βαθμός στον οποίο λαμβάνεται υπόψιν η γνώμη τους σε σχέση με το θέμα αυτό.

⁴ Στην υπόψη βιβλιογραφική παραπομπή μπορεί να αναζητηθούν στοιχεία σχετικά με τις δυνατότητες του Προγράμματος ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Οι ΥΔ συμμετέχουν θεσμικά με δικαίωμα ψήφου στα διάφορα επίπεδα διοίκησης του Ιδρύματος. Συγκεκριμένα, συμμετέχουν στη ΓΣ του Τομέα με έναν εκπρόσωπο, στη ΓΣ του Τμήματος με εκπροσώπους ίσους σε αριθμό με το 15% των εκπροσώπων του ΔΕΠ και στη Σύγκλητο με 2 εκπροσώπους. Εκπρόσωποι των ΥΔ συμμετέχουν και στα εκλεκτορικά σώματα για τις εκλογές Πρυτανικών Αρχών και Προέδρου Τμήματος. Από την εκπροσώπηση αυτή προκύπτει – τουλάχιστον έμμεσα – η δυνατότητα που η νομοθεσία παρέχει στους ΥΔ να συμβάλλουν στη διαμόρφωση της στρατηγικής – και συνεπώς της ερευνητικής πολιτικής – του Ιδρύματος. Πενιχρές όμως χαρακτηρίζονται, μέχρι σήμερα, οι πρωτοβουλίες τους προς την κατεύθυνση αυτή, η οποία θα μπορούσε εν μέρει να δικαιολογηθεί από την ανάγκη αντιμετώπισης των αρκετών καθημερινών τους προβλημάτων. Θα θεωρηθεί επιτυχία της παρούσης Εκθεσης εάν σχόλια και επισημάνσεις όπως αυτό, ωθήσουν στη δρομολόγηση επανатаκτικών ενεργειών και προσπαθειών.

Αντίθετα, όμως, δεν προβλέπεται καμία συμμετοχή θεσμική για τους μεταδιδακτορικούς συνεργάτες στα όργανα διοίκησης του Ιδρύματος. Ετσι, το Ίδρυμα θα πρέπει να διερευνήσει τη δυνατότητα να υπάρξει άτυπη αλλά ουσιαστική συμμετοχή των ΜΔΣ στη διαμόρφωση της ερευνητικής φυσιογνωμίας του. Αυτό θα μπορούσε, να πραγματοποιηθεί με ανοικτές συνεδριάσεις των συλλογικών οργάνων ή/και με τη συμμετοχή των ΜΔΣ σε συγκεκριμένες Συγκλητικές Επιτροπές, σχετικές με τις δραστηριότητές τους.

14.7 Κίνητρα, βραβεία, υποτροφίες.

Ως προς τους ΥΔ, κίνητρο για την πρόοδό τους θεωρείται η χορήγηση των υποτροφιών και η χρηματοδότηση εκπαιδευτικών ταξιδιών και σχολείων όπως αυτά αναλύθηκαν προηγουμένως στις §§ 7.10, 14.3 & 14.5. Αυτά, μολονότι μπορεί να θεωρηθούν ικανοποιητικά ως ξεκίνημα, χρειάζονται αναθεώρηση, συστηματοποίηση και εναρμόνιση προς την πραγματικότητα και το ερευνητικό γίγνεσθαι του Ιδρύματος, λαμβανομένης υπόψιν και της σημαντικής συμβολής των ΥΔ για τη σημερινή αναβάθμισή του.

Οσον αφορά τους μεταδιδακτορικούς συνεργάτες δεν υπάρχει καμία τέτοια πρόβλεψη για κίνητρα και βραβεία, πέραν της αυτονόητης δυνατότητας που έχουν στη διεκδίκηση της αμοιβής τους. Ομως και εδώ απαιτείται επίκληση της ευαισθησίας του

Ιδρύματος, για τους λόγους που αναφέρθηκαν προηγουμένως για τους ΥΔ, με έμφαση ως προς την ανάγκη συστηματοποίησης των αμοιβών τους και τη θέσπιση κινήτρων ερευνητικής παραγωγικότητας.

14.8 Πρωτοβουλίες δημοσιοποίησης του έργου των νέων επιστημόνων.

Οι πρωτοβουλίες δημοσιοποίησης του έργου των νέων επιστημόνων από το Ίδρυμα και η αξιοποίηση των πορισμάτων του από την κοινωνία ευρύτερα, θεωρείται επί πλέον, μείζονος σημασίας κίνητρο για την πρόοδο και την αναγνώριση του έργου των νέων επιστημόνων.

Η δημοσιοποίηση του έργου των νέων επιστημόνων μπορεί να θεωρηθεί ότι γίνεται μέσα από διάφορες διαδικασίες στο Ίδρυμα :

- Δημοσίευση του ερευνητικού έργου που παράγεται στο Ίδρυμα, στην οποία συμμετέχουν και οι νέοι Επιστήμονες, σε Διεθνούς κύρους Συνέδρια και Περιοδικά.
- Διοργάνωση ***Ημερών Ερευνας*** στο πλαίσιο των οποίων, σε καλαίσθητα ειδικά περίπτερα, παρουσιάζονται εντός του ΕΜΠ οι ερευνητικές του δραστηριότητες.
- Δημοσίευση ερευνητικής δουλειάς του ΕΜΠ μέσω του διμηνιαίου περιοδικού ΠΥΡΦΟΡΟΣ που εκδίδεται από το Γραφείο Εκδόσεων του ΕΜΠ και περιγράφει το σύνολο της δραστηριότητας του Ιδρύματος.
- Δημοσιοποίηση των ερευνητικών και άλλων δραστηριοτήτων των νέων επιστημόνων μέσω του Internet και των Ιστοσελίδων (WWW Sites) του ΕΜΠ.

Στα πιο πάνω σημεία όμως θα πρέπει να γίνει κριτική, προς την κατεύθυνση της ενδυνάμωσης των ενεργειών του Ιδρύματος για τη δημοσιοποίηση του έργου των νέων επιστημόνων :

- α) Η δημοσίευση σε διεθνή περιοδικά ή – πολύ περισσότερο – η συμμετοχή σε συνέδρια όπου ανακοινώνονται αποτελέσματα εργασιών, συνεπάγεται υψηλό οικονομικό κόστος το οποίο – ακόμη και όταν η εργασία είναι προϊόν ερευνητικού προγράμματος – δεν είναι αυτονόητο ότι καλύπτεται οικονομικά, άμεσα ή έμμεσα από το Ίδρυμα. Η θέσπιση ενός ειδικού κονδυλίου για το

σκοπό αυτό στον προϋπολογισμό του ΕΛ κρίνεται απαραίτητως θετική και αναγκαία.

- β) Οι *Ημέρες Ερευνας* δεν διοργανώνονται στο Ιδρυμα με τη συχνότητα, αλλά και με την προβολή, που θα έπρεπε.
- γ) Η φυσιογνωμία του διμηνιαίου περιοδικού του Ιδρύματος έχει τελευταία μεταβληθεί προς κατεύθυνση που δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ευνοϊκή προς το αντικείμενο που εξετάζεται στην παράγραφο αυτή.

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι δυστυχώς δεν υπάρχει συνολική πολιτική έκδοσης και διακίνησης εσωτερικών εκθέσεων και αναφορών (*reports*) για την κοινοποίηση ερευνητικών συμπερασμάτων που παράγονται στο ΕΜΠ.

14.9 Δυνατότητες επικοινωνίας μεταξύ νέων επιστημόνων.

Σημαντικές για την εξέλιξη των νέων επιστημόνων θεωρούνται και οι δυνατότητες που τους παρέχονται για επικοινωνία και οργανωμένη ανταλλαγή απόψεων με ομολόγους τους στο εσωτερικό και το εξωτερικό.

Προς την κατεύθυνση αυτή έχουν αναληφθεί αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες στο Ιδρυμα. Παρατηρείται σχετικά ότι στους νέους επιστήμονες προσφέρεται υπερεπαρκής υποδομή επικοινωνίας τόσο με το εσωτερικό όσο και με το εξωτερικό. Συγκεκριμένα, προσφέρεται θέση εργασίας, εξοπλισμός γραφείου, τηλέφωνο, fax, προσωπικός Η/Υ, e-mail και προσπέλαση στον WWW, μέσω του ταχύτατου και υπερσύγχρονου δικτύου του Ιδρύματος, χωρίς κανένα, οποιασδήποτε φύσεως, περιορισμό ως προς την πρόσβαση. Προσφέρεται ακόμη κωδικός πρόσβασης στον Κεντρικό Η/Υ και στη βιβλιοθήκη του ΕΜΠ. Οι νέοι επιστήμονες έχουν επίσης τη δυνατότητα δωρεάν αποστολής και λήψεως αλληλογραφίας.

Ολα τα πιοπάνω δεν μπορεί παρά να χαρακτηρισθούν ως θετικά για τις δυνατότητες επικοινωνίας των νέων επιστημόνων με τον έξω του Ιδρύματος κόσμο.

14.10 Συμμετοχή σε προγράμματα κινητικότητας.

Η κινητικότητα των νέων επιστημόνων υλοποιείται μέσα από τρεις διακριτούς δρόμους:

- Με την παρακολούθηση των Ευρωπαϊκών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων στα οποία συμμετέχει το Ιδρυμα,
- με τη συμμετοχή τους σε μετακινήσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο της υλοποίησης Ερευνητικών προγραμμάτων και
- με τη συμμετοχή τους σε συνέδρια και θερινά σχολεία με χρηματοδότηση από την Φοιτητική Λέσχη του Ιδρύματος.

Στα Ευρωπαϊκά Εκπαιδευτικά Προγράμματα, επιτρέπεται η συμμετοχή νέων ερευνητών με την προϋπόθεση ότι αυτοί είναι Υποψήφιοι Διδάκτορες. Δεν υπάρχει πρόβλεψη για συμμετοχή μεταδιδακτορικών συνεργατών. Βασική συνιστώσα στην κινητικότητα των νέων επιστημόνων αποτελεί η δυνατότητα συμμετοχής των ΥΔ στο πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ για την ανταλλαγή σπουδαστών μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ηπείρου για χρονικό διάστημα που μπορεί να φθάσει και το ένα έτος. Συγκεκριμένα, όπως αναλυτικά παρουσιάζεται στον Πίνακα 14-2, στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος, για το Ακαδημαϊκό έτος 1997-98, 10 ΥΔ του ΕΜΠ προβλέπεται να κινηθούν προς άλλα ΑΕΙ του Εξωτερικού και αντίστοιχα 9 ΥΔ άλλων ΑΕΙ του εξωτερικού να μετακινηθούν προς το ΕΜΠ.

Άλλα προγράμματα, στα οποία υπάρχει η δυνατότητα συμμετοχής ΥΔ, είναι το ALFA για την ανταλλαγή σπουδαστών Ευρωπαϊκής Ένωσης - Χωρών της Λατινικής Αμερικής, το EU-USA για την ανταλλαγή σπουδαστών Ευρωπαϊκής Ένωσης - Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής και το EU-CANADA για την ανταλλαγή σπουδαστών Ευρωπαϊκής Ένωσης - Καναδά.

Χρηματοδότηση της κινητικότητας των νέων επιστημόνων γίνεται επίσης στο πλαίσιο Ερευνητικών προγραμμάτων στα οποία συμμετέχουν. Στην περίπτωση αυτή, είναι δυνατή η χρηματοδότηση τόσο Υποψηφίων Διδασκόντων όσο και Μεταδιδακτορικών Συνεργατών για τη συμμετοχή τους σε Συνέδρια, Ομάδες Εργασίας και Ερευνητική Εργασία τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Η Φοιτητική Λέσχη του ΕΜΠ, όπως ήδη έχει αναφερθεί, επιχορηγεί Υποψήφιους Διδάκτορες του ΕΜΠ για τη συμμετοχή τους σε Συνέδρια και Θερινά Σχολεία τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Η επιχορήγηση αυτή, όμως, δεν απευθύνεται σε Μεταδιδακτορικούς Συνεργάτες.

Ανακεφαλαιώνοντας, επισημαίνουμε ότι υπάρχει ήδη μια ικανοποιητική έναρξη πρωτοβουλιών προς την κατεύθυνση της κινητικότητας, η οποία θα πρέπει να διευρυνθεί προς τους μεταδιδακτορικούς συνεργάτες αλλά και να συστηματοποιηθεί.

Πίνακες του Κεφαλαίου

Πίνακας 14-1 : ΥΔ που επικουρούν το Εργαστηριακό Εκπαιδευτικό Έργο.

[Πηγή: Γραμματείες Τμημάτων, Σεπτέμβριος 1998].

ΤΜΗΜΑ	Αριθμός ΥΔ που επικουρούν	Ποσοστό επί των εγγεγραμμένων ⁵ (%)
ΠΜ	31	16.7
ΜΜ	59	46.5
ΗΜ & ΜΥ	50	10.8
ΑΜ	15	5.2
ΧΜ	⁶	
ΑΤΜ	36	36.0
ΜΜΜ	36	24.0
ΝΜΜ	18	30.0
ΓΤ	51	23.6
Συνολο	296	24.1

⁵ Οι εγγεγραμμένοι ΥΔ σε κάθε Τμήμα δίνονται στον Πίνακα 3-7.

⁶ Δεν έχουν δοθεί στοιχεία.

Πίνακας 14-2 Προγραμματισθείσα κινητικότητα Υποψηφίων Διδασκόντων στο πλαίσιο του προγράμματος ΣΩΚΡΑΤΗΣ κατά το Ακαδημαϊκό Έτος 1997-98.

[Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Αίτηση για Σύμβαση Ιδρύματος (ΕΜΠ) για το Πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Ιούλιος 1995].

Α/Α	Από	Προς	Μετακινούμενοι ΥΔ	Ανθρωπο- μήνες
1	Γερμανία	ΕΜΠ	3	12
2	Πορτογαλία	ΕΜΠ	2	15
3	Ηνωμένο Βασίλειο	ΕΜΠ	2	12
4	Δανία	ΕΜΠ	1	3
5	Σουηδία	ΕΜΠ	1	9
Σύνολο			9	51
6	ΕΜΠ	Δανία	1	3
7	ΕΜΠ	Γερμανία	2	6
8	ΕΜΠ	Γαλλία	3	24
9	ΕΜΠ	Ιταλία	1	4
10	ΕΜΠ	Πορτογαλία	1	3
11	ΕΜΠ	Ηνωμένο Βασίλειο	1	3
12	ΕΜΠ	Σουηδία	1	3
Σύνολο			10	46

Βιβλιογραφικές Παραπομπές Κεφαλαίου

- 1 Επιτροπή Ερευνών ΕΜΠ, *Απολογισμός Επιτροπής Διαχείρισης Ειδικού Λογαριασμού 1996 – Προϋπολογισμός Ειδικού Λογαριασμού 1997*, Αθήνα, Νοέμβριος 1997.
- 2 Ιδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, *Προγράμματα Υποτροφιών για Μεταπτυχιακές Σπουδές ή Μεταδιδακτορική Ερευνα στη Ελλάδα και στο Εξωτερικό – Ακαδημαϊκό Έτος 1998-1999*, (Αθήνα, 1998).
- 3 Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *ΣΩΚΡΑΤΗΣ – Οδηγίες για τους αιτούντες 1996*, Βέλγιο, 1995.

Βιβλιογραφικές Παραπομπές Κεφαλαίου

Aac14v2 05-12-99 16:37